

Historia

Poznański Chór Katedralny na tle tradycji muzycznej w Bazylice Archikatedralnej w Poznaniu

Według tezy, niezującego wybitnego polskiego muzykologa, Ks. Prof. Hieronima Feichta, muzyka kościelna zaczynała się tam, gdzie powstawały warunki do jej wykonywania. Jeżeli powstaje biskupstwo, katedra biskupia albo zostaje erygowany klasztor, to tym samym można przyjąć, że rozpoczyna się sprawowanie służby Bożej ze śpiewem. Stąd też można przypuszczać, że razem z Dąbrówką, a być może z biskupem Jordanem z Rzymu do Poznania przybył poczet duchownych, którzy w pierwotnej Mieszkowej bazylice rozpoczęli służbę Bożą ze śpiewem. Niestety, pierwsze wieki istnienia biskupstwa poznańskiego - pod tym względem - okrywa pewien mrok z powodu braku przekazów. Z dalszych natomiast wieków mamy tych przekazów już znacznie więcej. Stwierdzamy ogromny rozwój muzyki kościelnej począwszy już od XV w.

Mówi się, że historia - to jest pewien zestaw faktów, ale historię tworzą przede wszystkim ludzie. Dlatego też o ludziach tych czasów należy parę słów napisać.

I.

Są to przede wszystkim biskupi poznańscy, którzy przez stulecia zabiegali, troszczyli się o to, by służba Boża w Katedrze była jak najbardziej okazala, ozdobiona śpiewem. Wspomnieć trzeba biskupa Wojciecha Jastrzębca, a jest to sam początek wieku XV, który w 1403 r., powołał do życia Kolegium Mianjonarzy Najświętszej Maryi Panny, zobowiązując je do codziennego śpiewania officium i Mszy o matce Bożej. Biskup Stanisław Ciołek w 1435 r., ufundował dla kaplicy mianjonarskiej małe organy. Biskup Andrzej Bninski, ufundował organy, które w owym czasie były usytuowane nad północną nawą boczną, między trzecim a czwartym filarem. Biskup Jan Lubrański, niezwykle zasłużony dla kultury polskiej, powołał w 1512 r. kolegium psalterzystów oraz zbudował nowe organy usytuowane już nad kruchtą katedry. Biskup Adam Nowodworski ufundował w 1633 r. nowe kolegium mianjonarzy. Biskup Andrzej Szoldrski, jedna z najbardziej zasłużonych postaci w dziedzinie muzyki w naszej katedrze, w 1648 r., powołał do życia Kolegium Rorantystów ku czci Królowej Korony Polskiej p.w. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny, a w swoim testamencie z 1649 roku zapisał duże sumy na uposażenie wielu dzieł: budowę nowego ołtarza, na organy, na nową marmurową posadzkę w katedrze i na walny remont kaplicy w której miał po śmierci spocząć, ale przede wszystkim na powołanie do życia Kolegium Angelistów oraz kapeli wokalnie - instrumentalnej. Fundacja Kolegium Angelistów, które rozpoczęło swą działalność w rok po śmierci biskupa Szoldrskiego w roku 1651, przetrwała aż do II wojny światowej. Najciekawsze jest to, że kapela Angelistów ma wykonywać poza chorałem gregoriańskim także śpiewy polifoniczne.

Nie jest to nic dziwnego, bowiem w Europie działały już chóry chłopięco męskie. "Kreutzchor" z Drezna połączony od samego początku swego istnienia ze szkołą chóralną - Kreuzschule legitymuje się metryką 1206. Chór Św. Tomasza z Lipska za datę swego powstania podaje rok 1313. Z XV wieku pochodzą chóry z Augsburga i Wiednia. W Poznaniu już w XV wieku osobny kantor uczył chłopców i alumnów śpiewu przynajmniej przez godzinę dziennie. Na tę tradycję XV i XVI w., powołał się następnie w XIX wieku ks. Józef Surzyński, który właśnie do tej tradycji powracając, utworzył chór chłopięco - męski.

W XVII w., biskup Wojciech Tolibowski ufundował nowe kolegium Mianjonarzy Męki Pańskiej. Zobowiązane ono było do codziennego wykonywania officium o Męce Pańskiej. Biskup Ignacy Raczyński ufundował w katedrze nowe 22 głosowe organy które przetrwały aż do 1931 r., a więc przez 130 lat. Trzeba wspomnieć też kardynała Mieczysława Halkę-Ledóchowskiego choćby z tego powodu, że za jego czasów i z jego niewątpliwym poparciem rozpoczął swą reformatorską działalność w katedrze ks. Józef Surzyński. Kardynał August Hlond to wielki protektor Chóru Katedralnego i fundator nowych ogromnych bo 74 głosowych organów firmy "Cavaille - Coll" z Paryża, które spłonęły w 1945 roku. Wspomnieć także trzeba powojennych ordynariuszy poznańskich. Arcybiskup Walenty Dymek to budowniczy powojennego kształtu katedry, który nie doczekał uroczystego ingresu do jej wspaniałego wnętrza, a przecież był tym z którego inspiracji zapoczątkowano w katedrze służbę Bożą, zbudowano także m.in. grające do 1998 roku organy. Zmarły w 1977 roku arcybiskup Antoni Baraniak to także protektor Chóru i inicjator powrotu po wojnie do tej tradycji, według której śpiewy w katedrze wykonuje chór chłopięco - męski. W roku 1998 arcybiskup Juliusz Paetz podejmuje decyzję budowy nowych organów w miejsce starych wysłużonych, wymagających stałych remontów, nie odpowiadających powadze i świetności Bazyliki Archikatedralnej.

II.

Znany też imiona i nazwiska wielu kantorów katedralnych, począwszy od XV wieku. Co bardzo charakterystyczne, w wieku XVI i XVII i jeszcze na początku XVIII mieliśmy w katedrze poznańskiej kilkanaście nagrobków kantorów poznańskich, z których po zawaleniu się wież pod koniec XVIII w. pozostały tylko dwa. Pierwszy z połowy XVI wieku, nagrobek prałata-kantora Wawrzyńca Kierskiego, drugi z połowy XVII wieku prałata-kantora Wojciecha Trach - Gnińskiego.

Mówiąc o bliższych naszym czasom kontynuatorach wielkiej tradycji muzycznej katedry poznańskiej trzeba koniecznie wspomnieć nazwiska wielkich animatorów jej życia muzycznego. Ksiądz Józef Surzyński mianowany na organistę i dyrygenta chóru katedry

poznańskiej w 1881 r., pełnił tę funkcję do roku 1894. Kilkunastoletnia działalność ks. Józefa Surzyńskiego w Poznaniu dała - zapisane w historii muzyki - ważne skutki jego pracy. Jako twórca współczesnego chóru chłopięco męskiego przy katedrze poznańskiej, a było to w roku 1884, i edytor, zapoczątkował renesans dawnej muzyki w Polsce. Stworzył też podwaliny polskiej muzykologii oraz polskiego edytorstwa muzycznego. Spowodował wprowadzenie poważnego repertuaru w chórach kościelnych i świeckich.

Lata 1894 do 1914 to działalność Bolesława Dembińskiego. Wsławił się przede wszystkim ogromną działalnością organizacyjną i patriotyczną. Był organizatorem życia muzycznego w Poznaniu. Powołał do istnienia Towarzystwo Przyjaciół Muzyki. W 1892 roku doprowadził do zawiązania "Związku Kół Śpiewaczych na Wielkie Księstwo Poznańskie". Związek ten, pod zmienianymi w dziejach historii nazwami, istnieje do dzisiaj. Wiadomo, że Bolesław Dembiński prowadził w katedrze chór mieszany złożony z kobiet i mężczyzn, ale prowadził także chór chłopców.

Po śmierci Dembińskiego kierownikiem chóru z dniem 1 września 1914 roku został ks. Wacław Gieburowski. Na czas jego działalności przypada ogromny rozwój zespołu śpiewaczego. Pod jego kierownictwem muzycy z katedry poznańskiej zasłynęli w całej Polsce a także szeroko poza jej granicami. Przede wszystkim przyczyniły się do tego koncerty radiowe, transmisje nabożeństw z katedry, oraz liczne podróże artystyczne. Ks. Gieburowski ukazywał w doskonałym wykonaniu Polsce i Europie twórczość kompozytorów polskich z XVI i XVII wieku, z czasów największej świetności muzyki kościelnej, jej "złotego wieku". Wspaniałą działalność zespołu oraz ks. Gieburowskiego, nie tylko jako dyrygenta ale także muzykologa i kompozytora, przerwała II wojna światowa.

III.

W roku 1960 z inicjatywy ks. Zdzisława Bernata wskrzeszono zespół chórny mieszany, który w katedrze działał przez dziewięć lat. W roku 1963 utworzono równolegle zespół chłopców, by wrócić do dawnej tradycji katedralnej. Dyrygentem Chóru w latach 1960 - 1970 był ks. Marcin Karpiński, a jego następcą w latach 1970 - 1972 ks. Zbigniew Stępczyński. Od roku 1972 ks. Zdzisław Bernat już jako absolwent Instytutu Muzykologii Kościelnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego objął na stałe prowadzenie Poznańskiego Chóru Katedralnego. Szczególne ożywienie działalności Chóru przejawiało się w zapoczątkowanych w latach siedemdziesiątych podróżach zagranicznych.

Poznański Chór Katedralny zgodnie z najstarszą tradycją jest przede wszystkim zespołem liturgicznym: śpiewa w czasie głównych nabożeństw katedralnych. Propaguje także najwybitniejsze dzieła polskiej i światowej literatury chóralnej podczas licznych koncertów. W okresie swojej powojennej działalności występował w kilkudziesięciu miejscowościach całej Polski, brał udział w licznych najbardziej doniosłych uroczystościach, w ramach festiwali muzycznych na wielu estradach, współpracował z Fundacją dla Międzynarodowych Kontaktów Kulturalnych "Azymuth" w Belgii, dokonując m.in. nagrań płyt długogrających. W roku 1991 rolę dyrygenta i kierownika artystycznego objął ks. Szymon Daszkiewicz.

Ks. Szymon Daszkiewicz, obecny dyrektor Poznańskiego Chóru Katedralnego, bezpośrednio po maturze, w roku 1972 rozpoczął studia filozoficzno - teologiczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu, które zakończył w 1978 roku przyjęciem święceń kapłańskich i tytułem magistra teologii. W kilka lat później uzyskał tytuł licencjata teologii. W okresie studiów zapoznawał się też z muzyką kościelną, której propagatorem był ks. prof. Zdzisław Bernat. W latach 1981 - 86 odbył kolejne studia, tym razem w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, ucząc się sztuki chórmiistrzowskiej u prof. Janusza Dzieciola. W trakcie studiów został laureatem III nagrody Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów Chórnych w Poznaniu. Od roku 1986 był wychowawcą w Arcybiskupim Seminarium Duchownym i wykładowcą historii, teorii i praktyki muzyki kościelnej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu. W październiku 1991 r., po latach współpracy z Ks. Zdzisławem Bernatem, rozpoczął stałą, samodzielną pracę z Poznańskim Chórem Katedralnym, biorąc na siebie ogromny ciężar tradycji tego Zespołu.

Pod kierunkiem ks. Szymona Daszkiewicza, Poznański Chór Katedralny odbył kilkanaście kolejnych tournée, odwiedzając Anglię, Austrię, Belgię, Danię, Francję, Hiszpanię, Holandię, Niemcy, Szwajcarię Ukrainę i Włochy. Z wszystkich przywoził bardzo pochlebne recenzje, do wielu miejsc był i jest zapraszany ponownie. Poznański Chór Katedralny pod dyrekcją ks. Szymona Daszkiewicza uczestniczył w Międzynarodowych Festiwalach Chórów Chłopców w Poznaniu, Częstochowie, Nantes, Amiens i Rzymie. W tym czasie dokonał też nagrań dwunastu płyt CD, zrealizował kilka programów telewizyjnych i radiowych. Ma w swoim dorobku premiery światowe współczesnych kompozycji: "Mass of the Angels" Charlsa Williama Heimermana i "Requiem a Roma" Glorii Bruni, które miały miejsce w Rzymie w roku 2000 oraz "Messe zu Ehren des Heiligen Vaters Papst Johannes Paul II" Geralda Spitznera której prawykonanie światowe odbyło się w Bazylice Archikatedralnej w Poznaniu 22 maja 2005 r. Współpracował z orkiestrami symfonicznymi i ich dyrygentami z Opolą, Hamburga i Haarlem. Jest współorganizatorem i uczestnikiem cyklu koncertowego "Musica Sacra". Od marca 1992 r., jest członkiem założycielem Polskiej Federacji „Pueri Cantores”, dla której w 2003 roku zorganizował III Krajowy Kongres „Pueri Cantores”, gromadząc w Poznaniu blisko tysiąc młodych śpiewaków z całej Polski i liczne grono gości z zagranicy. Od 2002 jest członkiem Związku Chórów Kościelnych „Caecilianum”, którego prezesem jest dyrygent, ks. Szymon Daszkiewicz. W roku 1997 Polski Związek Chórów i Orkiestr Oddział Wielkopolski, wyróżnił ks. Szymona Daszkiewicza Srebrną Odznaką Honorową za zasługi w pracy społecznej Związku. Wojewoda poznański uhonorował działalność księdza, przyznając mu medal "Ad perpetuam rei memoriam", za zasługi w rozwoju chóralistyki poznańskiej i propagowanie polskiej kultury muzycznej. Ks. Szymon Daszkiewicz w Archidiecezji pełni funkcję przewodniczącego Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej. W roku 2000 Ojciec Święty Jan Paweł II, przychylając się do prośby Księdza Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego Juliusza Paetza, nadał księdzu dyrygentowi zaszczytny tytuł Kapelana Honorowego Jego Świątobliwości. We wrześniu 2001 roku, Federacja Chórów Unii Europejskiej, uznając wszechstronność Chóru i zdolność do harmonijnego łączenia tradycji ze współczesnością i przyszłością, przyznała Poznańskiemu Chórowi Katedralnemu dwa zaszczytne i znaczące tytuły: "Chóru Historycznego" i "Chóru Unii Europejskiej".